



Staatssecretaris akkoord 6-10-2024  

Aan Staatssecretaris Participatie en Integratie


nota

Nota bijstandsbudgetten 2024 en 2025

TER INFORMATIE

Directie 

Datum
23 september 2024

Onze referentie
2024- 

Opgesteld door 

Bijlage(n)
0

Aanleiding

Op 1 oktober hebben we de definitieve bijstandsbudgetten voor 2024 en de voorlopige budgetten voor 2025 bekendgemaakt. We informeren de Tweede Kamer (TK) hierover, zoals elk jaar. Daarnaast stellen we u via deze nota op de hoogte van de belangrijkste ontwikkelingen rondom de nieuwe budgetten en geven we u een korte toelichting op de werking van de financieringsystematiek. Desgewenst kunnen wij dit mondeling nader aan u toelichten.

Geadviseerd besluit

- Bijgaande brief aan de Tweede Kamer te ondertekenen.

Kernpunten

- Wij informeren elk jaar de Tweede Kamer wanneer we de nieuwe budgetten bekend hebben gemaakt. We gaan in de brief in op het definitieve macrobudget voor 2024, het voorlopige macrobudget 2025 en de uitkomsten van de verdeling. Hieronder leest u de kernpunten.

Macrobudget 2024 en 2025

- Het definitieve macrobudget 2024 bedraagt € 7.340,2 miljoen, dat is € 381,7 miljoen meer dan het voorlopige macrobudget 2024 dat een jaar eerder werd vastgesteld. Deze stijging heeft met name te maken met de loon- en prijsbijstellingen.
- Het voorlopige macrobudget 2025 bedraagt € 7.478,7 miljoen, dat is € 138,6 miljoen meer dan het definitieve macrobudget 2024. Deze stijging heeft met name te maken met de stijging van de werkloosheid die door het CPB wordt voorspeld.
- Binnen het macrobudget 2025 wordt € 8,8 miljoen gereserveerd voor vangnetuitkeringen.
- De hoogte van de macrobudgetten 2024 en 2025 is bekendgemaakt via de SZW-begroting. Op 1 oktober gaan we de gemeentelijke budgetten voor 2024 en 2025 bekendmaken via publicatie op Rijksoverheid.nl en de beschikkingen aan gemeenten versturen.

Verdeling en actualisatie verdeelmodel

- De gegevens zijn geactualiseerd, zodat de meest recente gegevens worden gebruikt. Door de actualisatie van gegevens verandert het aandeel van het macrobudget dat een gemeente krijgt.

Overzicht van opmerkingen bij SPI akkoord - 12081 - Kamerbrief bijstandsbudgetten 2024 en 2025.pdf

Pagina: 1

 Nummer: 1 Auteur: Nobel, J.N.J. Onderwerp: Tekst plaatsen Datum: 7-10-2024 09:07:01
Staatssecretaris akkoord 6-10-2024 

- De gemiddelde budgetmutatie (naar boven of naar beneden) is 3 procent. Deze gemiddelde budgetmutatie is lager dan vorige jaren, wat wijst op toegenomen stabiliteit door de doorontwikkeling van het model vorig jaar.
- Met name de budgetten van kleine gemeenten in de Randstad nemen toe. Bijlage 1 laat zien hoe de budgetmutaties verschillen tussen gemeenten. Bijlage 2 gaat in op de budgetmutaties van enkele specifieke gemeenten.
- Na de bekendmaking van de budgetten melden zich elk jaar diverse gemeenten bij ons met vragen over hun budgetmutatie. Ook zal naar verwachting, zoals ieder jaar, een aantal gemeenten in bezwaar gaan.
- De onderbouwing en verantwoording van de budgetberekeningen voor 2025, die zijn vastgelegd in rapporten van SEO Economisch Onderzoek en Atlas Research, sturen we als bijlagen met de Kamerbrief mee.

Datum
23 september 2024

Onze referentie
2024- [REDACTED]

Toelichting: werking van de financieringssystematiek

- In 2004 is de Wet Werk en Bijstand ingevoerd, waardoor gemeenten volledig financieel verantwoordelijk zijn geworden voor het uitvoeren van de bijstand. Zij ontvangen hiervoor een budget vanuit het Rijk.
- Voor gemeenten werd beleidsvrijheid gecreëerd, om "werk boven uitkering" te kunnen realiseren. Om gemeenten hiertoe voldoende ruimte te bieden ging de invoering van de WWB gepaard met deregulering en minder rapportageverplichtingen. Hierbij hoorde een passend financieel arrangement om de financiële verantwoordelijkheid in overeenstemming te brengen met de beleidsmatige verantwoordelijkheid.
- Het belangrijkste sturingsinstrument van het Rijk (naast wetgeving) is de financieringssystematiek. Hiermee worden gemeenten gestimuleerd om activerend beleid te voeren gericht op re-integratie van bijstandsgerechtigden. Gemeenten mogen overschotten op hun budget behouden en worden zo gestimuleerd tot effectief beleid en uitvoering om de bijstandsuitgaven zo laag mogelijk te houden. Als gemeenten tekort komen op het bijstandsbudget moeten ze dat zelf compenseren (tot een tekort van 7,5%). De financiële prikkel bevordert dat gemeenten zelf ook belang hebben bij een doelmatige uitvoering van de Participatiewet.

Macrobudget

- Uiterlijk op 1 oktober van jaar t stelt SZW de hoogte van het definitieve macrobudget jaar t en de hoogte van het voorlopige macrobudget jaar t+1 vast.
- Het bijstandsbudget wordt geraamd op basis van de uitgaven aan bijstand in t-1 (gegevens afkomstig van het CBS), de effecten van de conjunctuur die worden verwerkt via een rekenregel (afkomstig van het CPB), effecten van rijksbeleid, en loon- en prijsontwikkeling.
- Voor alle gemeenten samen wordt een toereikend macrobudget geraamd. Het is echter een raming en zal dus nooit perfect aansluiten bij de werkelijke bijstandsuitgaven. In 2016 en 2017 hadden we te maken met grote macrotekortingen, vanaf 2018 is er sprake van overschotten.

Verdeelmodel bijstand

- Voor de verdeling van het macrobudget wordt gebruik gemaakt van een objectief verdeelmodel. Met het verdeelmodel wordt voor ieder huishouden in Nederland op basis van microdata van het CBS de kans op bijstand geschat. Daarbij houden we rekening met huishoudkenmerken, zoals huishoudsamenstelling, leeftijd, woonsituatie, herkomst, opleiding en gezondheid. Ook houden we rekening met de regionale arbeidsmarkt,

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

zoals de beschikbaarheid van werk en verdringing op de arbeidsmarkt. Verder wordt gekeken naar buurteffecten zoals overlast en naar stapeling van problematiek. In totaal circa 70 kenmerken naast kenmerken die bepalend zijn voor het al dan niet hebben van recht op bijstand.

- Daarnaast wordt per huishouden ingeschat hoe hoog een eventuele bijstandsuitkering is. Hierbij wordt rekening gehouden met de van toepassing zijnde normbedragen (afhankelijk van de huishoudsamenstelling) en bijvoorbeeld de kans op deeltijdwerk die iemand heeft. Hiervoor gebruiken we circa 50 kenmerken.
- De combinatie van de volume- en de prijscomponent resulteert in een voorspeld bijstandsbudget voor ieder huishouden. De som van deze budgetten over alle huishoudens in een gemeente geeft een gemeentelijk budget. Het model zorgt voor een zo eerlijk mogelijke verdeling, waarbij gemeenten meer budget ontvangen wanneer hun inwoners een hogere bijstandskans hebben.
- Het objectief verdeelmodel wordt volledig toegepast voor gemeenten met meer dan 40.000 inwoners. Gemeenten met minder inwoners krijgen (deels) een budget op basis van historische gegevens (gerealiseerde uitgaven van twee jaar eerder). Daarnaast verdelen we de middelen ten behoeve van uitkeringen aan instellingsbewoners, dak- en thuislozen en de loonkostensubsidies op basis van gerealiseerde uitgaven.

Datum
23 september 2024

Onze referentie
2024- [REDACTED]

Vangnet

- Om de financiële risico's voor gemeenten te beperken, kunnen gemeenten bij grote tekorten een beroep doen op de vangnetuitkering. De Toetsingscommissie vangnet Participatiewet beoordeelt de aanvragen van gemeenten. De eigenrisicodrempel voor gemeenten is 7,5%. Voor het tekort tussen de 7,5% en de 12,5% wordt de helft vergoed en tekorten boven de 12,5% worden volledig vergoed. Het maximale eigen risico voor een gemeente is daarmee 10%. Het vangnet is gebaseerd op solidariteit tussen gemeenten en wordt bekostigd vanuit het macrobudget van t+2.
- Het afgelopen half jaar hebben we samen met VNG, Divosa en gemeenten een verkenning uitgevoerd naar mogelijkheden om het vangnet uit te breiden voor gemeenten met meerjarige tekorten. Hierover zullen wij u binnenkort separaat informeren.

Rechtszaken

- De financieringssystematiek voor de verdeling van de bijstandsbudgetten werkt in zijn algemeenheid goed. Er is weinig discussie over de systematiek. Wel gaat altijd een beperkte groep gemeenten in bezwaar, meestal na een budgetdaling of vanuit een meerjarige tekortsituatie.
- Op dit moment lopen rechtszaken met onder meer Den Haag, Rotterdam, Dordrecht en Landgraaf. Recent heeft de rechtbank bij de zaak van Rotterdam SZW in het gelijk gesteld en bij de zaak van Den Haag de gemeente (deels). Voor beide zaken volgt hoger beroep. Voor het hoger beroep in de rechtszaak met Den Haag ontvangt u separaat een nota.
- Belangrijke uitspraken van de Centrale Raad van Beroep zijn die van Almere (over 2017) waarbij SZW in het gelijk is gesteld en Landgraaf (over 2017-2020) waarbij Landgraaf (deels) in het gelijk is gesteld.
- Bij de budgetverdeling 2024 is een historisch laag aantal gemeenten in bezwaar gegaan: Den Bosch, Den Haag, Dordrecht, Landgraaf, Rotterdam en Zevenaar.

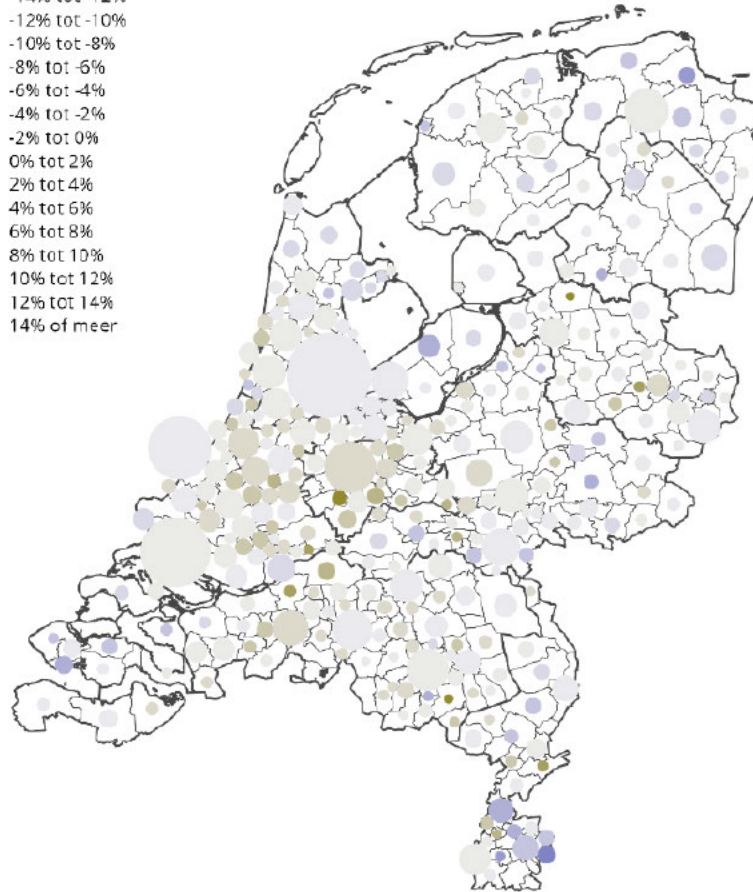
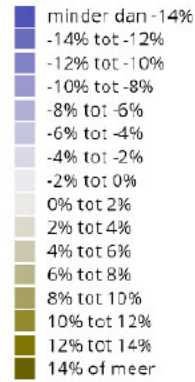
Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Bijlage 1 – Procentueel verschil regulier budgetaandeel

Datum
23 september 2024

Onze referentie
2024:

Procentueel verschil regulier budgetaandeel



Bovenstaande figuur toont het procentuele verschil tussen het reguliere budgetaandeel van model 2025 en het reguliere budgetaandeel van model 2024. De cijfers zijn in gemeente-indeling 2024. Op de kaart zijn gemeenten vervangen door niet-overlappende punten, geschaald naar het aantal huishoudens. Bron: SEO Economisch Onderzoek en Atlas Research

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Bijlage 2a – Mutatie budgetaandeel 10 sterkste stijgers (grote gemeenten)Datum
23 september 2024Onze referentie
2024

Gemeente	Grootteklasse	Budget '24 (in mln. euro)	Budget '25 (in mln. euro)	Mutatie budgetaandeel
1 Houten	Groot	9,7	10,5	6,55%
2 Altena	Groot	11,4	12,3	6,01%
3 Etten-Leur	Groot	13,9	14,8	5,78%
4 Vijfheerenlanden	Groot	14,2	15,3	5,59%
5 Barendrecht	Groot	10,1	10,8	5,51%
6 Lansingerland	Groot	11,1	11,8	5,27%
7 Pijnacker-Nootdorp	Groot	8,9	9,5	4,90%
8 Beverwijk	Groot	18,2	19,5	4,81%
9 Soest	Groot	12,5	13,1	4,05%
10 Ridderkerk	Groot	16,7	17,6	4,04%

Bijlage 2b – Mutatie budgetaandeel 10 sterkste dalers (grote gemeenten)

Gemeente	Grootteklasse	Budget '24 (in mln. euro)	Budget '25 (in mln. euro)	Mutatie budgetaandeel
1 Kerkrade	Groot	29,1	26,6	-10,40%
2 Eemsdelta	Groot	24,7	23,3	-8,70%
3 Vlissingen	Groot	28,9	27,2	-7,51%
4 Sittard-Geleen	Groot	46,8	44,1	-7,26%
5 Lelystad	Groot	39,8	38,1	-6,41%
6 Peel en Maas	Groot	10,4	10,2	-5,84%
7 Heerlen	Groot	70,0	67,7	-5,65%
8 Midden-Groningen	Groot	33,9	33,0	-5,38%
9 Wijchen	Groot	12,1	11,8	-5,38%
10 Het Hogeland	Groot	19,1	18,6	-4,76%

Deze pagina bevat geen opmerkingen.

Bijlage 2c – Mutatie budgetaandeel 10 grootste gemeentenDatum
23 september 2024Onze referentie
2024- [redacted]

Gemeente	Grootteklasse	Budget '24 (in mln. euro)	Budget '25 (in mln. euro)	Mutatie budgetaandeel
1 Amsterdam	Groot	705,0	718,7	0,2%
2 Rotterdam	Groot	575,0	585,4	0,4%
3 Gravenhage	Groot	419,8	424,4	-0,7%
4 Utrecht	Groot	171,3	179,3	3,0%
5 Eindhoven	Groot	131,1	135,5	0,9%
6 Groningen	Groot	186,7	191,1	0,8%
7 Tilburg	Groot	124,6	127,5	-0,1%
8 Almere	Groot	97,2	99,0	-1,2%
9 Breda	Groot	81,6	84,7	2,0%
10 Nijmegen	Groot	118,8	120,8	-0,2%

Deze pagina bevat geen opmerkingen.